

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. המרת דת פוסלת ואין המרת דת פוסלת במעשר1
- ב. קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים קונם שאני נהנה למולין מותר במולי עובדי כוכבים ואסור בערלי ישראל2
- ג. וקמן שנולד כשהוא מהול וקסבר צריך להטיף ממנו דם ברית2
- ד. קמן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה3
- ה. חלצתו חמה נותנין לו כל שבעה5

דף עא.

א. המרת דת פוסלת ואין המרת דת פוסלת במעשר

י"א שכשם שמצינו לענין קרבן פסח שלמדנו ממה שנאמר בתורה (שמות יב פסוק מג) "כל בן נכר לא יאכל בו" שהוזהרנו¹ שלא יאכל מומר² כזית³ בין מן פסח ראשון ובין מפסח שני לישראל⁴ והעושה כן הרי זה עובר בלא תעשה⁵ שבן נכר האמור בתורה זהו בן ישראל שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, שעובד אל נכר. כך גם בתרומה למדנו מפסח שאסור למומר לאכול בתרומה ואין מאכילים אותו⁶. ולפיכך מי שלא מל עצמו במזיד אינו אוכל בתרומה גם משום מומר ואף נשיו ועבדיו אינם אוכלים.

¹ רמב"ם קרבן פסח פ"ט ה"ז הינוך מצוה יג

² עיין בסף משנה שכתב דמשמע לרמב"ם דעליו לא שייך לומר דאזהר הכתוב, דלא חייש למה שהוזהרה תורה הקדושה, על כרחך הפירוש דלישראל המאכילו.

³ ואפשר לומר דלשיטת קצת האחרונים (עיין מנ"ח מצוה ח' אות א' ועיין חכם צבי סימן פ"ו ודגול מרבבה או"ח סימן תמ"ב [למג"א סק"י]), שדוקא איסורי אכילה אסור חצי שיעור מן התורה, אבל איסורים דלאו אכילה נינהו מותר חצי שיעור, א"כ הכא נמי נראה פשוט צריך להאכיל כזית בכדי אכילת פרס, ויותר מכדי אכילת פרס אינו עובר בלאו. מנ"ח שם אות ח.

⁴ כך פירש בתרגום אונקלוס כל בר ישראל דישתמד. ולשון מכילתא (לעז"ל) כל בן נכר זה ישראל משומד שעבד עבודה זרה אבל בתרגום יונתן כתב "כל בר עממין או בר ישראל דאיסתלק ולא הדר לא ייכול ביה" וכן פירש"י שם ע"פ המכילתא "כל בן נכר שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים. ואחד נכרי ואחד ישראל מומר במשמע" ועיין ברמב"ן שם וז"ל "והכתוב לא הוצרך אלא לישראל... שהתנכר לאחיו ולאביו שבשמים במעשיו הרעים, והוא משומד שהזכירו חכמים בכל מקום",

⁵ ואם מינה עצמו על הפסח דינו כדין טמא וערל, וגם אם נשחט עליו, או, על הכשר ועליו דינו כדין שחמו לערלים או למולים וערלים שהפסח פסול. מנ"ח שם אות ה.

⁶ מאירי ריש הערל ולשיטתו אזיל שהביא שם בסוגיא אח"כ י"א שבן נכר (דהיינו מומר) אסור בתרומה וכן מצאתי ברשב"א יבמות ע"א א' דדעתו דמומר אסור בתרומה דילפי' מפסח אבל התוס' ותו' הרא"ש ביבמות

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ב. קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים קונם שאני נהנה למוליץ מותר במולי עובדי כוכבים ואסור בערלי ישראל

הנודר⁷ מערלים, אסור אפילו במולי אומות העולם אפילו אותם שלא נימולו אלא לרפואה וכיוצא בה, שאף על פי שנימולו, ערלים נקראו⁸ דכתיב (ירמיהו ט פסוק כה) **כִּי כָל הַגּוֹיִם עֵרְלִים וְגו'**, וכן במקומות נוספים. ומותר בגרים שנתגיירו לשמים, ומותר בישראל אפילו בערלים שבהם כגון שמתו אחיו מחמת מילה, שכל ישראל מולים נקראו.

גדר מהמולים, אסור אפילו בערלי ישראל, ומותר במולי אומות העולם.

י"א⁹ שישראל המומר לערלות נקרא ערל, והנודר בערלים אסור בו, וי"א¹⁰ שכל שאינו להכעים בכלל מולים הוא. וי"א¹¹ שהמומר לעבודה זרה אפילו הוא מהול נקרא ערל.

ג. וקטן שנולד כשהוא מהול וקסבר צריך להטיף ממנו דם ברית

כבר נתבאר במס' שבת קלה. שהנולד כשהוא מהול, צריך להטיף ממנו דם ברית¹². י"א שהוא מחשש ערלה דקה שמעט אינה נראית הדבוקה לעטרה. וי"א שכך הוא דין מילה ועל פי מה דאיתא בחז"ל¹³ על הפסוק ביהזקאל **פֶּרֶק טו פס' ו' וַיֹּאמֶר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמֶיךָ וְאָמַר לָךְ בְּדַמֶיךָ חַיִּי וְאָמַר לָךְ בְּדַמֶיךָ חַיִּי** רבי אומר ככם כאבותיכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם, אף הם לא יכנסו לברית אלא

ע"א א' ד"ה ואין כתבו דמומר אוכל בתרומה וכ"ה גירסתנו בפסחים צ"ו א' והמאירי בפסחים כתב שם דמשומד פסול בתרומה ולטעמי' אזיל דגרים מעשר. דרך אמונה – ציון ההלכה הלכות תרומות פרק ז ס"ק.

⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד ריז מא מב

⁸ לבוש ומ"ז שם לו

⁹ ב"י

¹⁰ הפר"ח בספר מים חיים ושתי הדעות הביאם בחי' רע"א

¹¹ פ"ת שם ט מהבאר יעקב

¹² שו"ע ונו"כ רסג ד

¹³ בכריתות דף ט.

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

במילה וטבילה והרצאת דמים... מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא כו'. בשלמא מילה, דכתיב כי מולים היו כל העם היוצאים, אי נמי מהכא ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו' ובפרקי דרבי אליעזר פרק ט "שנ' וייראו האנשים יראה גדולה את ה' ויזבחו זבח לה', וכי זבחו זבח, אלא זה דם ברית מילה שהוא כדם זבח".

ומקום הטפת דם הברית נחלקו בו הפוסקים, והמנהג שמטיפים דם ברית גם מעור שעל העטרה¹⁴, וגם מהעור שעל ידו בחיבור העטרה לגיד במקום הפריעה ביילוד רגיל¹⁵. ועושים שריטה דקה שבדקה בעור בכדי שייצא טיפת דם קטנה כל שהוא, ובזה יצאו ויזוהרו מלשפוך יותר דמן של ישראל. ואח"כ עושים מעיצה.

לפעמים הערלה פתוחה קצת וקוראין לזה נולד מהול, שאז עור הערלה קצר ואינו מכסה את כל העטרה, אך זה אינו נולד מהול בהלכה, דנולד מהול צריך האבר להתראות כלאחר המילה והפריעה, ואפילו אם נראה מהול לגמרי בשעת קישוי אינו נחשב כנולד מהול, אלא אם אין שום ערלה כבושה, כלומר ערלה דבוקה לעטרה, ולכן הטפת דם ברית ממנו צריך עיון יפה לבלי לקלקלו, ולהמוהלים ידוע זה.

ובנולד בערלה פתוחה, צריך ליזהר המוהל הרבה בחתיכתו לחתוך במתון בהיקף ואז החיתוך הוא קטן מפני שנולד כך בעור קצר, ולכן פתוח בראשו ונראה כנולד מהול ואינו כן. בימינו אין מצוי כלל מציאות זו של נולד מהול.

ד. קטן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה

¹⁴ וכן משמע במאירי כאן וז"ל "מעט עור דק דבוק בבשר שמתוך דקותו ודבקותו ומיעוטו אינו ניכר ולאחר זמן תתפרק ותתכסה העטרה ... ומעתה צריך למולו מעט כעין קלפה להטיף ממנו דם ברית"

¹⁵ נשמת אברהם ח"ב יו"ד רסד ס"ק י עמ' שלז

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

י"א¹⁶ דסיכה כשתיה מדאורייתא ואסור לערל לסוך עצמו מדאורייתא בשמן של תרומה, אמנם אם סך אינו לוקה¹⁷ וי"א¹⁸ שאינו אלא איסור דרבנן.

¹⁶ מבואר בנדה ל"ב ע"א דכמו שטמא אסור לאכול תרומה כן נמי אסור לסוך בשמן של תרומה, ולא יחללו (שם, שם ט"ו) לרבות את הסך, דסיכה כשתיה, וכן הוא ביבמות בסוגייתינו דשם היא איבעיא בש"ס אי ערלות שלא בזמנה, היינו קודם שמונה ימים, אי מותר לסוכו בשמן של תרומה, אי הוי ערל או כיון לא הגיע זמנו אינו ערל מותר לסוכו, עי"ש. וכן לענין זר מבואר במשנה דתרומות פ"ו מ"א דחייב חומש על הסך, ועיין שם בר"ש ובר"ע מברטנורא (ד"ה הסך) דבתורת כהנים נפיק ג"כ מולא יחללו ומדברי רבינו הרמב"ם בפ"י מתרומות ה"ב שמביא הך דרשא לחוד, ולא יחללו להביא את הסך, וסתם, נראה מדבריו דסובר דהוא מן התורה, דלא הוי שתיק לפרש דבר זה שהוא מדרבנן אם היה דעתו כן. אחר זמן ראיתי בספר כפות תמרים קונטרס תוספות יום הכיפורים (דף ע"ז ע"א ד"ה כתבו עוד א"נ) שכתב ג"כ כדברינו דדעת הרמב"ם שהוא מן התורה, (מנ"ח מצוה רעט אות ו ז)

¹⁷ מנ"ח שם אות יא, וכתב הטעם דאפשר כיון דאינו מפורש רק מריבויא דקרא, והרמב"ם לשיטתו בספר המצוות (בשורש השני), ולדעת הרמב"ן דהולק שם אם סובר כאן כהרמב"ם דלאו אסמכתא רק אסור מן התורה אפשר דלוקין, וצ"ע.

¹⁸ דעת התוס' בנדה שם ד"ה וכשמן, דסיכה אינה אסורה אלא מדרבנן, דולא יחללו הוי אסמכתא, וביומא ע"ז ע"א ד"ה דתנן, בתירוץ הראשון כתבו שהוא מן התורה ואחר זה כתבו שהוא דרבנן.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

סכין¹⁹ את הקטן בשמן תרומה²⁰ בתוך שבעה²¹ שהנולד כל שבעה אינו חשוב ערל²². וי"א²³ שהוא ספיקא דדינא ומספק אסור לסוכו.

ה. חלצתו חמה נותנין לו כל שבעה

תינוק²⁴ שמילתו נדחתה מפני חולי שיש בו סכנה, כשהבריא אין למולו מיד, אלא יש להמתין שבעה ימים, מעת לעת, ואז מלין אותו. ודין זה הוא בין לתינוק שחלה ובין נימול גדול. ואם הבריא ביום ה' או ביום ו' י"א²⁵ שאין למול אותו שהרי בג' ימים ראשונים מסוכן הוא וכדי שלא להביאו למצב

¹⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק יא הלכה ז

²⁰ עיין בכסף משנה שם שכתב שהיא איבעיא דאפשיטא ביבמות פרק הערל ע"א. ועיין תוס' יבמות ריש פרק הערל סוד"ה הערל, כתבו שהיא איבעיא דלא אפשיטא בגמ'. אך עיין בירושלמי מתיר בערלה שלא בזמנה, ובאמת עיין בש"ס נראה דלא אפשיטא, ואע"ג דלדעת הרמב"ם סיכה אסורה מן התורה, א"כ כיון דלא אפשיטא הוה ליה למיזיל לחומרא, אך כיון דבירושלמי מבואר כן סמך הרמב"ם על הירושלמי ופסק להתיר. ודע, דזה פשוט דערלה שלא בזמנה לא נקרא אלא תוך שמונה אבל לאחר שמונה אם אין יכולין למולו דינו כג"ל סעי' ב

²¹ דווקא אז אבל בליל שמיני לדעת רש"י הנ"ל סעי' ב דהשיב ערל אף בלא נימול מחמת אונס אסור לסוכו והוי כהגניע הזמן, ואף דאינו יכול למולו מחמת הלילה. וזה מבואר בשו"ת שאנת אריה (סי' נ"ג) שמסתפק לדידן דקיימא לן אפילו מילה שלא בזמנו אינו נימול בלילה, א"כ אפשר הא דבליל שמיני אינו נימול הוי כהגניע זמן ואינו מעכב רק מחמת הלילה, או אפשר דעדיין הוא מחוסר זמן, עי"ש באריכות. ולפי הצד הזה דלא הוי מחוסר זמן רק דהוא ככל לילה, א"כ ערלה שלא בזמנה לא נקראת רק עד תחילת ליל שמיני ומותר לסוכו, אבל בתחילת ליל שמיני אסור לסוכו. והשי"ת האיר עיני דכ"ן מבואר בלשון זה של הרמב"ם דהנה לכאורה לשינוי תמוה מאד במה שכתב כל שבעה, אי כוונתו ימים א"כ דרך משל אם נולד בשבת כלו השבעה ימים בתחילת ליל שבת וגם אז אינו זמן מילה אפילו לאחר שבעה, א"כ יהא מותר לסוכו בלילה. ואי דכוונתו מעת לעת א"כ אפילו בתוך שבעה מעת לעת אסור דאם נולד בשבת קודם הלילה, זמן המילה הוא בשבת הבאה בשחר, ועדיין לא שלמו שבעה מעת לעת עד קודם הערב ודאי אסור לסוכו תיכף בבוקר. אבל לפי מה שכתבתי בעזה"י דבריו נכונים, דדעת הרמב"ם דלדידן לא הוי ליל שמיני מחוסר זמן רק מחמת הלילה כשאר לילות, על כן אם נולד בשבת תיכף בתחילת ליל שבת דשלמו שבעה ימים תיכף אסור לסוכו דהוי הגניע הזמן רק הלילה מעכבו ואסור בתרומה, כיון דהגניע הזמן אף שלא הפסיק בינתיים זמן הראוי כמו שכתבתי. ובעזה"י דברים הללו בכוונת הרמב"ם נכונים מניח שם אות ט

²² ובמשנה למלך פי"ז ממאכלות אסורות הכ"ז (ד"ה גרסינן) הקשה להסוברים סיכה דרבנן, והרשב"א סבירא ליה ספינן לקטן איסור בידים, א"כ מאי איבעיא בש"ס יבמות ע"א ע"א אי קטן קודם שמונה מותר לסוכו, הא אפילו לאחר שמונה דהוי ערל מותר לסוכו כיון דהוי איסור דרבנן. וכן שם בנדה פרק בנות כותים ל"ב ע"א דהטבילוה קודם לאמה, ושם מיירי מתרומה דרבנן, עי"ש. ומותר ליתן לקטן אפילו בטומאה דספינן ליה בידים, ואפילו אי נימא דקטן אביו מצווה שלא להניחו משום חינוך, חדא דקטנים כאלו לאו בני חינוך נינהו, ובפרט בנדה דמיירי בבת, ועיין תוס' נזיר כ"ח ע"ב ד"ה בנו, דאינו חייב בחינוך בתו, עי"ש במשנה למלך ובאחרונים שהאריכו בזה

²³ דעת ר"ח מובא ברשב"א ורישב"א בסוגיין והסכימו לה וכן מובא במאירי שם וכ"ד פסקי ר"ד שם וכ"ד התו' ריש הערל אבל דעת ר"ת המובא בראשונים שם נראה כדעת רבנו דאיפשיטא דלא מעכבא. דרך אמונה ציון ההלכה הלכות תרומות שם ס"ק קסו.

²⁴ כל זה שו"ע ונו"כ יו"ד רס"ג ד ומנשמת אברהם חלק יו"ד רס"ג ד וילקוט יוסף שובע שמחות ב פרק טז

²⁵ עיין שו"ת יבי"א ח"ה יו"ד כג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

של סכנה שעלול לחלל עליו שבת, וי"א שאין להחמיץ המצוה ומלים מיד כשאפשר וכן נהגו בקהילות האשכנזים²⁶, מלבד שבת ויו"ט שמילה שלא בזמנה אינה דוחה שבת ויו"ט וכנזכר.

מה שאמרנו שיש להמתין שבעה ימים מגמר הטיפול, הוא דוקא בחולי שבכל הגוף, וכגון אם היה לתינוק חוסר דם והיה זקוק לטיפול, או שהיה לתינוק חום של כשלשים ושמונה מעלות, או שהיה לו צהבת פיזיולוגית והחליפו לו את דמו. וכן תינוק שנולד עם מחלת לב, וכ"ש אם הוא כחול, שבכל אלה צריך להמתין שבעה ימים מעת לעת מיום שגמר את הטיפול.

אבל תינוק שהיה חולה בדרכי השתן וקיבל אנטיביוטיקה והבריא לאחר יומיים, למרות שממשיך לקבל אנטיביוטיקה למשך שבועיים או יותר, ממתנינים לו שבעה ימים מיום שהבריא ולא מגמר הטיפול.

תינוק שיש לו חום מעל ל 38 מעלות עלו' מחכים שבוע ימים אחר ירידת החום לערכים נורמליים, אך אם הוא 37 וחצי דינו כחולה באחד מאבריו שאין מחכים לו אלא עד שיבריא.

חום שנובע מאיבוד נוזלים, או חשיפה לסביבה חמה במיוחד, אינו מגדיר את התינוק כחולה, אם על ידי השבת הנוזלים או בסילוקו מהסביבה החמה יורד החום ללא טיפול אחר.

אם חלה באחד מאבריו, כגון שיש לו פגם בשפה שאינו יכול לינק וניזון על ידי בקבוק, וכן אם יש לתינוק חיך שסוע שקיים מכשיר מיוחד שמאפשר לתינוק כזה לינק עד שינתחוהו בגיל שנה, וכן תינוק שנולד עם שבר ברגלו והרופא אומר שאפשר למולו, מלין אותו מיד, ואין צריך להמתין לו שבעה ימים.

תינוק שנולד עם רגל עקומה וצריך לעשות לו מיידית גבס כדי ליישר את רגליו, באופן שהדבר שיעכב את המילה עד לאחר הסרת הגבס, ואי אפשר להמתין מלעשות את הגבס אחר המילה, מפני שכל יום שעובר יכול להקשות על ריפוי התינוק, מעכבים את המילה עד אחרי הטיפול ליישור הרגל.

תינוק שכאבו לו עינו כאב מועט, דהיינו שהרופא אומר שיש לו דלקת עינים חיצונית ולא זיהומית על ידי חיידקים, במקרה כזה מלין אותו מיד כשיבריא. והוא הדין אם יש סתימה בענור הדמעות בין אם נפתח העינור מאליו או לאחר תיקון ניתוחי, אחר שנתרפא התינוק אין צריך להמתין שבעה ימים, אלא מלין אותו מיד.

²⁶ עיין נשמ"א ח"ב עמ' שטו

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

יש אומרים שבאופן שדוחים את המילה, אין לעכב את קריאת השם, ויקראו לו שם מיד כדי שיוכלו להתפלל עליו, ויש אומרים שעל פי הסוד אין לקרוא שם עד אחר המילה, אלא יאמרו התינוק בן פלונית.